

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

**PREDMET MEDŽLIS ISLAMSKE ZAJEDNICE BRČKO I DRUGI
protiv BOSNE I HERCEGOVINE**

(Aplikacija br. 17224/11)

PRESUDA

STRASBOURG

13.10.2015. godine

*Ova presuda će postati konačna u skladu s uvjetima odredbe člana 44. stav 2.
Konvencije. U presudi su moguće redakcijske izmjene.*

U predmetu Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u vijeću u sljedećem sastavu:

Guido Raimondi, *predsjednik*,

Päivi Hirvelä,

George Nicolaou,

Ledi Bianku,

Nona Tsotsoria,

Krzysztof Wojtyczek,

Faris Vehabović, *sudije*,

i Françoise Elens-Passos, *registrar Odjela*,

Nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost dana 08.09.2015.

donio je sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na osnovu aplikacije (br. 17224/11) protiv Bosne i Hercegovine koju su dana 21.01.2011. godine prema članu 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija“) Sudu podnijele četiri nevladine organizacije iz Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine („BD“): Medžlis Islamske zajednice Brčko, Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“, „Merhamet“ Humanitarno udruženje građana Bošnjaka Brčko Distrikta i Vijeće Kongresa Bošnjačkih intelektualaca Brčko Distrikta.

2. Aplikante je zastupao g. O. Mulahalilović, advokat iz Brčkog. Vladu Bosne i Hercegovine („Vlada“) zastupala je njena zastupnica, gđa. M. Mijić.

3. Aplikanti posebno navode da je povrijeđeno njihovo pravo na slobodu izražavanja kao rezultat sudskih odluka donesenih u postupku koji je protiv njih pokrenut zbog klevete.

4. Dana 06.02.2014. godine, Vladi je proslijeđena aplikacija koja se odnosi na uplitanje u slobodu izražavanja aplikanata, a ostatak aplikacije je proglašen nedopuštenim temeljem pravila 54. stav 3. Pravila Suda.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. U maju 2003. godine aplikanti su poslali dopis Međunarodnom supervizoru za BD, predsjedniku Skupštine BD i gradonačelniku BD u vezi s imenovanjem direktora javne radio stanice BD. Oni su se posebno osvrnuli na kandidaturu M.S. za tu poziciju. M.S. je u relevantno vrijeme bila urednica zabavnog programa na javnoj radio stanici BD.

Relevantni dio dopisa glasi:

„Cijenimo sve napore i podršku projektu formiranja multietničkog radija...Nažalost, čini nam se da je na samom početku ovog veoma važnog posla napravljen veliki propust. Prilikom formiranja panela zaduženog za izbor i imenovanje direktora [radija] grubo je narušen Statut Brčko Distrikta BiH. Panel je sastavljen od tri člana iz reda srpskog, po jednog iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda. I ovaj put se odstupilo od Statuta Brčko Distrikta koji predviđa proporcionalnu zastupljenost tri naroda u javnim institucijama...Nažalost po tom pitanju ništa se nije uradilo. Da je prethodna teza potpuno tačna potvrđuje i nezvanična informacija prema kojoj se za direktora predlaže gospođa M.S. insistiranjem članova panela iz reda srpskog naroda... mada je dosadašnji direktor bio Bošnjak. Ovaj prijedlog je neprihvatljiv tim više što se radi o osobi koja ne posjeduje sve stručne i etičke kvalitete potrebne za uspješno vršenje ove dužnosti.

Prema našim informacijama...

... u nedjeljniku NIN, kao komentar na rušenje džamija u Brčkom izjavila da Muslimani nisu narod, da ne posjeduju kulturu, te da samim tim rušenje džamija ne može biti kulturocid,

...u poslovnim prostorijama demonstrativno je kidala kalendar sa rasporedom vjerskih obreda u toku Ramazana, ...

u poslovnim prostorijama radija preko zvaničnog grba BiH postavila je grb Republike Srpske,

kao urednik kulturno zabavnog programa zabranila je emitiranje sevdalinki uz tvrdnju da ta vrsta pjesme nema nikakve kulturne ni muzičke vrijednosti.

Čvrsto stojimo na stanovištu da ovakvi postupci gospođu M.S. apsolutno diskvalificiraju kao kandidata za funkciju direktora multietničkog Radija i televizije Brčko Distrikta...

Nadamo se da će naše pismo naići na vašu odgovarajuću reakciju...

Ukoliko vaša reakcija izostane, biti ćemo primorani obratiti se javnosti te drugim relevantnim međunarodnim i drugim predstavnicima.”

6. Ubrzo nakon toga dopis je objavljen u tri dnevna lista.

7. Dana 29.05.2003. godine M.S. je pokrenula parnični postupak zbog klevete protiv aplikanata zahtijevajući naknadu od 50.000 konvertibilnih

maraka (KM)¹. M.S. je navela da je za sadržaj pisma saznala ubrzo nakon što su ga optuženi poslali, ali da ne zna ko ga je dao medijima. Nakon objavljivanja pisma, gradonačelnik BD je poništio postupak za imenovanje direktora javne radio stanice.

8. Dana 29.09.2004. godine Osnovni sud BD („prvostepeni sud“) odbio je tužbeni zahtjev. Taj sud je smatrao da aplikanti ne mogu biti odgovorni za navodnu klevetu budući da nisu objavili pismo u medijima. Relevantni dio presude glasi:

„Iz pisama koje su tuženi uputili, sud je utvrdio da su pisma upućena na ruke gradonačelniku, predsjedniku Skupštine i supervizoru za Brčko District...da pisma nisu dostavljena sredstvima javnog informisanja... Cilj ovih pisama je bio da se nosioci vlasti upoznaju sa ovim informacijama, da ih provjere, te da na osnovu provjerenih informacija donesu određene zaključke, a ne da neprovjerene informacije objave u javnosti.

Uvidom u sve članke koji su kao dokaz priloženi u spisu, sud je utvrdio da nijedan od članaka nije objavljen od strane tuženih.“

9. M.S. se žalila protiv te presude Apelacionom sudu BD („Apelacioni sud“). Dana 16.05.2005. godine Apelacioni sud je poništio presudu od 29.09.2004. godine i odlučio da se održi novo suđenje.

10. Dana 11.07.2007. godine, nakon saslušanja nekoliko svjedoka (uključujući i dvojicu uposlenika javnog radija BD od kojih su aplikanti dobili informacije navedene u njihovom pismu), Apelacioni sud je utvrdio da sporno pismo sadrži neke vrijednosne sudove, ali i neke izjave o činjenicama koje su netačne i štete ugledu M.S. Sud je smatrao da za utvrđivanje odgovornosti za klevetu iz člana 6. stav 1. Zakona o zaštiti od klevete iz 2003. godine nije od značaja to što aplikanti nisu objavili pismo. Apelacioni sud je naredio aplikantima da u roku od 15 dana pismeno obavijeste međunarodnog supervizora za BD, predsjednika Skupštine BD i gradonačelnika BD da pismo u cjelosti povlače, ili u suprotnom, da M.S. na ime odštete isplate 2.500 KM, zajedno sa zateznom kamatom po zakonskoj stopi počevši od 11.07.2007. godine. Sud im je također naredio da o svom trošku objave presudu.

11. Dana 15.11.2007. godine M.S. je podnijela zahtjev za izvršenje navedene presude prvostepenom sudu. Ona je, između ostalog, predložila da sud pošalje presudu od 11.07.2007. godine na objavljivanje o trošku aplikanata.

12. Dana 05.12.2007. prvostepeni sud je donio rješenje o izvršenju.

13. Dana 12.12.2007. godine aplikanti su platili 2.825 KM (približno 1.445 eura (EUR) na ime izvršenja presude od 11.07.2007. godine.

14. Dana 27.03.2009. godine prvostepeni sud je zaključio postupak izvršenja.

---

¹ Konvertibilna marka koristi isti fiksni tečaj u odnosu na euro koji ima i njemačka marka: EUR 1 = KM 1,95583.

15. U međuvremenu, dana 15.10.2007. godine aplikanti su se žalili Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine („Ustavni sud“) zbog povrede njihovog prava na slobodu izražavanja.

16. Dana 13.05.2010. godine Ustavni sud je utvrdio da je uplitanje u pravo na slobodu izražavanja u slučaju aplikanta bilo „neophodno u demokratskom društvu“ i zaključio da nije došlo do povrede člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Konvencije. Relevantni dio te odluke glasi:

„34. Ustavni sud, prije svega, zapaža da apelanti nisu osporili da je navedena presuda donesena na osnovu Zakona o zaštiti od klevete, te da je stoga miješanje u njihovo pravo iz člana 10. Evropske konvencije bilo propisano tim Zakonom...

35. Osporena presuda je donesena u građanskoj parnici koju je pokrenula tužiteljica protiv apelanta zbog nanošenja štete njenom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja zaštita „ugleda ili prava drugih“.

36. Ustavni sud mora utvrditi je li miješanje bilo „neophodno u demokratskom društvu.“....

...

38. Ustavni sud smatra da je Apelacioni sud nesumnjivo utvrdio da su apelanti iznijeli neistinite činjenice o tužiteljici, tj. oklevetali je, te da je opravdano zaključio da postoji odgovornost apelanta za iznošenje i prenošenje neistinitih činjenica. U vezi s tim Ustavni sud primjećuje da je Apelacioni sud na osnovu izjava dva svjedoka koje je neposredno saslušao, a na čije izjave su se pozvali apelanti u pismu iznoseći informacije o tužiteljici, utvrdio da je ono što su ova dva lica prenijela apelantima o tužiteljici i ono što je u pismu na osnovu toga napisano očigledno u nesaglasnosti. Dalje, navode iz pisma o članku objavljenom u NIN-u, kojima je tužiteljica označena kao njegov autor, demantirao je također saslušani svjedok koji je izjavio da je naknadnom provjerom utvrđeno da tužiteljica nije autor članka. Najzad, nedokazanim su ostali i navodi iz pisma da je tužiteljica prekrila grb Bosne i Hercegovine stavljanjem grba Republike Srpske preko njega. S obzirom na navedeno, u konkretnom slučaju, opći interes koji dozvoljava pokretanje pitanja o eventualnom nezakonitom ponašanju javnih ličnosti ne može se braniti iznošenjem nesporno neistinitih činjenica koje predstavljaju napad na njihov ugled, što se ne može smatrati kritikom koju su ovi dužni tolerirati s obzirom na dužnost koju vrše. Prema tome, Ustavni sud smatra da je Apelacioni sud donošenjem osporene presude pravilno ocijenio da postoji „hitna društvena potreba“ [za uplitanje u pravo na slobodu izražavanja apelanta].

39. Dalje, Ustavni sud ukazuje da se u konkretnom slučaju radi o naknadi nematerijalne štete zbog narušavanja ugleda koji predstavlja vrijednost čiju zaštitu ne treba dovoditi u pitanje. Ustavni sud je u svojoj jurisprudenciji istakao da se svaka ljudska individua odlikuje kategorijom ugleda koji je sastavni, neodvojivi dio njene ličnosti. Ugled podrazumijeva uvažavanje koje čovjek ima u društvenoj zajednici...

...

43. Apelanti ...prethodno nisu ni pokušali provjeriti sporne informacije, što je bila njihova obaveza. Apelacioni sud je ocijenio da je sadržaj iznesenih informacija bio takav da je predstavljao napad na tužiteljicu, odnosno da su apelanti počinili klevetu čime su narušili tužiteljčin ugled, zbog čega je tužiteljica trpjela duševne bolove. U tom pravcu Apelacioni sud je proveo dokaze saslušanjem tužiteljice kao oštećene, te

uvidom u medicinsku dokumentaciju i utvrdio da je ona teško podnijela iznošenje neistinitih činjenica u spornom pismu. Apelacioni sud je, obrazlažući visinu dosuđenog iznosa naknade, imao u vidu cilj kojem ova naknada služi kao i obavezu da se naknadom ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s prirodom ovog načina naknade.

44. Ustavni sud smatra da mjera koja je preduzeta zbog zaštite tužiteljčinog ugleda... je proporcionalna težini povrede njenog ugleda, kao i težini miješanja sudova u slobodu izražavanja koje je učinjeno ovom mjerom. Također, Ustavni sud smatra da Apelacioni sud nije prekoračio granice svojih diskrecionih ovlaštenja kod određivanja visine nematerijalne štete zbog počinjene klevete ..., o čemu su dati obrazloženja i razlozi koje Ustavni sud ocjenjuje kao relevantne i dovoljne u smislu člana 10. Evropske konvencije..

45. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja apelanata bilo «neophodno u demokratskom društvu», te da stoga osporenim presudama nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.“

17. Dana 21.09.2010. godine odluka Ustavnog suda je dostavljena aplikantima.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav Bosne i Hercegovine

18. Ustav Bosne i Hercegovine (Aneks 4. Općeg okvirnog sporazuma za mir) stupio je na snagu 14.12.1995. godine.

Član II Ustava u relevantnom dijelu glasi:

„3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

...

h) Slobodu izražavanja.

...“

B. Zakon o zaštiti od klevete Brčko Distrikta, Službeni glasnik BD br. 14/03)

19. Relevantne odredbe Zakona o zaštiti od klevete BD iz 2003. godine glase:

„Član 2

...

(a) pravo na slobodu izražavanja, zajamčeno Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Službeni glasnik BiH broj 6/99), Ustavom Bosne i Hercegovine, Statutom Brčko Distrikta BiH i predstavlja jedan od bitnih osnova

demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

(b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen..

...

Član 6.

Svako lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošanjem trećem licu izražavanja nečeg neistinitog i identifikovanjem tog pravnog ili fizičkog lica trećem licu, odgovorno je za klevetu.

Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informisanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i lice koje je na drugi način vršilo nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

Lice iz stavova 1 i 2 ovog člana (u daljem tekstu: štetnik) odgovorno je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijelo ili pronijelo izražavanje nečeg neistinitog.

Kada se izražavanje nečeg neistinitog odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja.

Standard odgovornosti iz stava 4 ovog člana primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu....

Izuzeci od odgovornosti

Član 7

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netačno samo u nebitnim elementima;

....

(c) ako je iznošenje odnosno pronošanje izražavanja bilo razumno.

....“

C. Zakon o obligacionim odnosima iz 1978. godine, Službeni glasnik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 29/78, 39/85 i 57/8, i Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine br. 2/92, 13/93 i 13/94)

20. Relevantna odredba Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine glasi:

„Novčana naknada

Član 200

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti

bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.“

PROPISI

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 10. KONVENCIJE

21. Aplikanti su se žalili prema članu 10. Konvencije da je odlukama domaćih sudova došlo do uplitanja u njihovo pravo na slobodu izražavanja koje se ne može smatrati neophodnim u demokratskom društvu. Član 10. glasi:

„1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.“

A. Dopuštenost

22. Sud konstatira da aplikacija nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3(a) Konvencije. Sud dalje konstatira da ona nije nedopuštena ni po bilo kojem drugom osnovu. Stoga se ona mora proglasiti dopuštenom.

B. Meritum

1. Navodi strana

(a) Aplikanti

23. Aplikanti su ostali pri tvrdnji da je njihova namjera bila da informiraju osobe na vlasti o određenim nepravilnostima u pogledu stvari koja je od naročitog javnog interesa, te ih potaći da ispituju navode iz pisma. Pismo je poslano privatno, a do njegovog naknadnog objavljivanja došlo je bez njihovog znanja. Nadalje, pismo je sadržavalo njihov vrijednosni sud u

pogledu podobnosti M.S. za poziciju direktora javne radio stanice BD. Predmet pisma bio je po svojoj prirodi od javnog interesa budući da se odnosio na podobnost kandidata za poziciju direktora multietničke javne radio stanice, kao i procesa izbora.

(b) Vlada

24. Vlada se složila da je došlo do uplitanja u pravo na slobodu izražavanja aplikanata, ali je navela da je ono propisano zakonom, da je imalo legitiman cilj i bilo neophodno u demokratskom društvu.

25. Odgovornost aplikanata za klevetu utvrdio je Apelacioni sud koji je našao da je njihovo pismo sadržavalo kako mišljenja (vrijednosne sudove) tako i neistinite i štetne činjenične izjave o M.S. koja je u relevantno vrijeme bila državni službenik. Aplikanti nisu provjerili te činjenice prije nego su ih prezentirali u pismu. Ustavni sud je podržao ta utvrđenja. Nadalje, budući da je pismo kasnije objavljeno putem nepoznatog izvora, njegov sadržaj je postao dostupan široj javnosti, te su posljedice po ugled M.S. postale još ozbiljnije. Stoga se ne može tvrditi da je u ovom predmetu riječ samo o privatnoj korespondenciji između aplikanata i nadležnih organa vlasti. Vlada je nadalje istakla da se ne može isključiti mogućnost da su aplikanti sami poslali pismo medijima.

26. Na kraju, s obzirom na mjeru koja je aplikantima izrečena za klevetu, Vlada je zaključila da je uspostavljena pravična ravnoteža između prava aplikanata na slobodu izražavanja i prava M.S. iz člana 8. Konvencije.

2. Ocjena Suda

27. Među stranama je nesporno, a Sud se slaže s tim, da odluke domaćih sudova i dosuđivanje odštete protiv aplikanata predstavljaju „uplitanje od strane javnih vlasti“ u pravo na slobodu izražavanja aplikanata iz prvog stava člana 10. Konvencije. Također je nesporno da je uplitanje bilo „propisano zakonom“, odnosno članom 6. Zakona o kleveti iz 2003, te da je imalo legitiman cilj, odnosno zaštitu ugleda M.S. Iz navedenog slijedi da je glavno pitanje na koje je potrebno odgovoriti u ovom predmetu sljedeće: da li je sporna mjera bila neophodna u demokratskom društvu.

28. Test za pitanje da li je uplitanje koje je predmet pritužbe bilo „neophodno u demokratskom društvu“ zahtijeva da Sud utvrdi da li je ono odgovaralo nekoj „nužnoj društvenoj potrebi“, da li je bilo srazmjerno legitimnom cilju koji se nastojao postići, te da li su razlozi koje su domaće vlasti navele kako bi ga opravdale relevantni i dostatni. Prilikom ocjene da li takva „potreba“ postoji i koje bi mjere trebalo usvojiti za bavljenje tim pitanjem, domaćim organima je ostavljeno određeno polje slobodne procjene. Ovo pravo na slobodnu procjenu međutim nije neograničeno već ide zajedno s nadzorom koji vrši Evropski Sud, čiji je zadatak da donese konačnu odluku o tome da li je neko ograničenje u skladu sa slobodom izražavanja koja je zaštićena članom 10. (za detaljniju analizu relevantnih

načela vidjeti, među ostalim brojnim izvorima, *Mouvement raëlien suisse protiv Švicarske* [GC], br. 16354/06, § 48, ESLJP 2012 (izvaci)).

29. Sud primjećuje da je u predmetnom slučaju tužba za klevetu proizašla iz privatne korespondencije aplikantata s lokalnim organima vlasti (vidi *Kazakov protiv Rusije*, br. 1758/02, § 26, 18.12.2008; *Sofranschi protiv Moldavije*, br. 34690/05, § 29, 21.12.2010; i *Siryk protiv Ukrajine*, br. 6428/07, § 42, 31.03.2011). U spornom pismu aplikanti su naveli svoje pritužbe protiv M.S. koja je u relevantno vrijeme bila urednica kulturno-zabavnog programa na javnom radiju BD i jedan od kandidata za mjesto direktora te radio stanice, kao i na proceduru izbora. Oni tvrde da je njihova namjera bila da obavijeste nadležni organ o određenim nepravilnostima u pitanju koje je od znatnog javnog interesa, te da ga potaknu da ispita navode iz pisma. Mada je tačno da su sporne izjave naknadno objavljene, Sud napominje da u domaćem postupku nije bilo dokaza da su aplikanti učestvovali u njihovom objavljivanju. To je, inače, bilo stanovište prvostepenog suda (vidi tačku 8. u tekstu gore). Nadalje, Apelacioni sud je samo utvrdio da su aplikanti odgovorni za klevetu jer su poslali sporno pismo organima nadležnim za poduzimanje odgovarajućih daljih mjera u toj stvari, a to je potvrdio i Ustavni sud. Sud stoga neće razmatrati bilo koji drugi navodni način klevete M.S. od strane aplikantata (vidi, *mutatis mutandis*, *Sofranschi*, citiran gore, § 28).

30. Sud je u nekoliko slučajeva konstatirao da može biti potrebno zaštititi državne službenike od agresivnih, uvredljivih i klevetničkih napada sračunatih da ih ometu u vršenju njihove dužnosti i da naruše povjerenje javnosti u njih i funkciju koju obavljaju (vidi *Janowski protiv Poljske* [GC], br. 25716/94, § 33, ESLJP 1999-I, i *Lešnik protiv Slovačke*, br. 35640/97, § 53, ESLJP 2003-IV). Obim u kojem se takva zaštita može smatrati potrebnom ovisi o konkretnim okolnostima slučaja. U predmetnom slučaju Sud je spreman prihvatiti da se može smatrati da kandidat za mjesto direktora javnog radija pripada toj kategoriji dužnosnika. Isto to smatra i Vlada (vidi tačku 25. u tekstu gore).

31. Međutim, budući da su aplikanti svoje pritužbe iznijeli u korespondenciji koju su dostavili kao privatne osobe, Sud ponavlja da se zahtjevi zaštite iz člana 10. Konvencije moraju cijeniti ne u vezi s interesima slobode štampe ili otvorene rasprave o stvarima od općeg interesa, već u vezi s pravom aplikantata da prijave nepravilnosti u ponašanju dužnosnika tijelu nadležnom za razmatranje takvih pritužbi (vidi *Zakharov protiv Rusije*, br. 14881/03, § 23, 5.10.2006; *Kazakov*, citiran gore, § 28; i *Siryk*, citiran gore, § 42). Da građani trebaju biti u mogućnosti da izvijeste nadležne državne dužnosnike o ponašanju državnih službenika koje njima izgleda nepravilno ili nezakonito, jedno je od načela vladavine prava (vidi *Zakharov*, citiran gore, § 26).

32. Kada je riječ o ovom slučaju, Sud napominje da je pismo aplikantata, poslano najvišim tijelima vlasti BD, sadržavalo činjenične navode o

navodnom neprimjerenom ponašanju M.S. kao i neke vrijednosne sudove. Sud je u svojoj praksi pravio razliku između izjava o činjenicama i vrijednosnih sudova. Postojanje činjenica se može dokazati, dok istinitost vrijednosnih sudova nije dokaziva. Zahtjev da se dokaže istinitost vrijednosnog suda nemoguće je ispuniti i on zadire u samu slobodu mišljenja koja predstavlja osnovni dio prava osiguranog članom 10. (vidi *Jerusalem protiv Austrije*, br. 26958/95, § 42, ESLJP 2001-II). Međutim, čak i kada izjava predstavlja vrijednosni sud, proporcionalnost zaključka može ovisiti o tome da li postoji dovoljna činjenična osnova za spornu izjavu, budući da čak i vrijednosni sud, ako nije potkrijepljen bilo kakvom činjeničnom osnovom, može biti pretjeran (vidi *De Haes i Gijssels protiv Belgije*, br. 19983/92, § 47, 24.02.1997).

33. Sud konstatira da su u predmetnom slučaju domaći sudovi pravili razliku između činjeničnih izjava i vrijednosnih sudova (za razliku od slučaja *Sofranschi*, citiran gore, § 32). Apelacioni sud je svoje utvrđenje o odgovornosti aplikanata zasnovao na premisi o netačnosti činjeničnih izjava navedenih u njihovom pismu nakon saslušanja svjedoka (vidi tačku 10. u tekstu gore). Ništa u spisu predmeta ne ukazuje na to da aplikanti nisu imali stvarnu mogućnost izvođenja dokaza kojima bi potkrijepili svoje navode i na taj način dokazali njihovu istinitost (za razliku od pozicije u predmetu *Busuioc protiv Moldavije*, br. 61513/00, § 88, 21.12.2004; *Savitchi protiv Moldavije*, br. 11039/02, § 59, 11.10.2005; i *Sofranschi*, citiran gore, § 31).

34. Sud napominje da aplikanti u svome pismu nisu pribjegavali uvredljivom, oštrom ili neumjerenom jeziku. Nadalje, Sud ne smatra da je njihova pritužba bila zlonamjerna, niti da je predstavljala bezrazložan lični napad na M.S. Međutim, kao što su domaći sudovi pravilno zaključili, aplikanti su postupili nemarno prilikom prijavljivanja navodno neprimjerenog ponašanja M.S. Po svemu sudeći, oni su jednostavno prenijeli informacije koje su dobili, bez razumnog nastojanja da provjere njihovu tačnost. Osim toga, kada je Apelacioni sud naredio aplikantima da obavijeste međunarodnog supervizora za BD, predsjednika Skupštine BD, te gradonačelnika BD o povlačenju njihovih izjava, oni to nisu učinili (vidi tačku 10. u tekstu gore).

35. Uzimajući u obzir sveukupne okolnosti predmetnog slučaja, Sud nalazi da je rješenje domaćih sudova uspostavilo pravičnu ravnotežu između suprotstavljenih interesa tužiteljice i aplikanata, kao i da su razlozi dati kao obrazloženje njihovih odluka „relevantni i dostatni“, te da su ispunili „nužnu društvenu potrebu“. Sud je također imao u vidu dosuđivanje odštete protiv aplikanata u kontekstu parničnog postupka, i nije našao da je ona nesrazmjerna. Stoga Sud ne vidi bilo kakav ozbiljan razlog da svojom ocjenom zamijeni ocjenu Ustavnog suda koji je s pažnjom i u skladu sa načelima utvrđenim u praksi Suda ispitao ovo pitanje.

36. Prema tome, nije došlo do povrede člana 10. Konvencije.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA SUD,

1. *Proglašava*, jednoglasno, aplikaciju dopuštenom;
2. *Utvrdjuje*, sa četiri glasa prema tri, da nije došlo do povrede člana 10. Konvencije.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi dana 13.10.2015. godine, u skladu s pravilom 77. stavovi 2. i 3. Pravila Suda.

Françoise Elens-Passos
Registrar

Guido Raimondi
Predsjednik

U skladu sa članom 45. stav 2. Konvencije i pravilom 74. stav 2. Pravila Suda, zajedničko izdvojeno mišljenje sudija Nicolaou, Tsotsoria i Vehabović dato je u prilogu ove presude.

G.R.A.
F.E.P.

ZAJEDNIČKO IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJA
NICOLAOU, TSOTSORIA I VEHABOVIĆ

Žao nam je što ne možemo da se složimo s mišljenjem većine da je presuda Apelacionog suda, potvrđena od strane Ustavnog suda, kojom su aplikanti proglašeni odgovornima za klevetu, kompatibilna s članom 10. Konvencije. Naše mišljenje je da ona nije kompatibilna i da je stoga došlo do povrede prava aplikantata na slobodu mišljenja, te na primanje i prenošenje informacija i ideja iz tog člana.

Član 6. Zakona o kleveti BD iz 2003. godine definira klevetu kao nanošenje štete ugledu osobe „...iznošenjem ili pronošanjem trećem licu izražavanja nečeg neistinitog...“. Naravno, na domaćim je sudovima da tumače zakon, ali ne postavlja se bilo kakvo pitanje u pogledu značenja i učinka relevantne odredbe u predmetnom slučaju. Ono o čemu je ovdje riječ, ustvari je sljedeće: da li bi nesporne činjenice ovog predmeta mogle eventualno predstavljati osnov za pripisivanje odgovornosti aplikantima.

Kako mi shvaćamo te činjenice, to očito nije slučaj. Kao prvo, napominjemo da se ne može reći da su aplikanti, u datim okolnostima, odgovorni za objavljivanje spornog pisma. Oni su ga naslovili na nadležne organe vlasti, odnosno međunarodnom supervizoru za BD, predsjedniku Skupštine BD i gradonačelniku BD. To je bio dopis veoma ograničenog obima koji je bio privatna i povjerljiva, i dostavljen je osobama koje su imale neposredan institucionalni interes u toj stvari, te su tako bile ovlaštene da ga prime. Dopis sigurno nije bio namijenjen za širu publikaciju ili, jezikom člana 6. Zakona o kleveti iz 2003. godine, za pronošanje. To što su aplikanti zadržali pravo da kontaktiraju medije ukoliko organi vlasti ne poduzmu nikakve mjere, ne umanjuje ovaj argument; da li bi se takva eventualnost i ostvarila, i ukoliko bi, u kojem obliku ili sa kakvim sadržajem, jednostavno nije poznato. Konačno, nije rečeno da bi se aplikanti trebali smatrati odgovornima za kasnije objavljivanje pisma u što, kako je dokazano, nisu bili umiješani ni na koji način.

Pismo o kojemu je riječ u biti se odnosilo na proceduru za imenovanje direktora javnog radija BD. Sadržavalo je stavove o pitanjima od javnog interesa. Kritiziralo je pristup koji su organi vlasti već zauzeli i prenijelo im „nezvanične informacije“ dobijene u vezi s kandidatom M.S., u smislu da M.S. nije podobna za tu poziciju. Suština svega je u tome da su organi vlasti bili dužni obratiti pažnju na navedene „nezvanične informacije“ te, ukoliko su one osnovane, postupiti na odgovarajući način. Jasno je da su se aplikanti oslonili na organe vlasti da ispituju razne navode i da ih ocijene.

Činjenica da su se nakon istrage neki od navoda na koje su se te informacije odnosile mogli pokazati neosnovanim ili netačnim, sama po

sebi nije mogla poništiti primjerenost komunikacije aplikanta sa organima vlasti. Ono što je relevantno za ovu svrhu jeste činjenica da sami aplikanti nisu iznijeli definitivne ili konačne tvrdnje u pogledu činjenica. Jezikom člana 6. Zakona o kleveti iz 2003, ne postoji ništa što su oni učinili, a što bi se objektivno moglo smatrati da predstavlja iznošenje nečeg neistinitog.

Dalje bismo naglasili da se u ovakvim situacijama komunikacija treba posmatrati u kontekstu. Treba voditi računa o potrebi da se zaštiti ugled osobe, ali i o potrebi da se održi povjerenje u javnu upravu ohrabriranjem uključivanja građana i rješavanjem njihovih problema. U vršenju svojih građanskih dužnosti građani imaju pravo skrenuti pažnju organa vlasti na relevantne informacije i to doista mogu činiti korištenjem oštarih riječi u nastojanju da ubijede organe vlasti da ispituju takve informacije kako bi osigurali upravljanje stvarima od javnog interesa na zdravoj osnovi. Osoba ponekad može preći mjeru, a kada se to dogodi, može biti neophodno primijeniti načelo proporcionalnosti. U predmetnom slučaju, pristup najviših domaćih sudova bio je kao da su aplikanti otišli dalje nego što su smjeli. Čak i da je tako, po našem mišljenju, sudovi nisu izvršili svrsishodno ispitivanje relevantnih suprotstavljenih interesa koji su od značaja za proporcionalnost uplitanja države u pravo na slobodu izražavanja iz čl. 10.